

WYMIANA MIĘDZYNARODOWA

1. TEORIA KOSZTÓW KOMPARATYWNYCH

David Ricardo (1772-1823) - przedstawiciel klasycznej szkoły ekonomii, **twórca teorii kosztów komparatywnych**

Do czasów D. Ricardo panował pogląd, że przesłanką międzynarodowego podziału pracy są różnice w absolutnych kosztach wytwarzania.

Ricardo dowiódł, że nie jest to warunek konieczny opłacalnej wymiany handlowej - **korzyści z handlu zagranicznego pojawiają się, gdy istnieją różnice w kosztach względnych** (inaczej, gdy istnieją różnice w kosztach alternatywnych). Tzw. **przewaga komparatywna** pozwala czerpać korzyści z międzynarodowej wymiany towarów również krajom znajdującym się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego.

Ricardo posłużył się hipotetycznym **przykładem Anglii i Portugalii**.

Założenia:

- Zarówno Anglia jak i Portugalia dysponują jednakowymi zasobami pracy = 900.
- Kraje te produkują dwa dobra: sukno i wino.
- Anglia produkuje przy niższych kosztach jednostkowych zarówno sukno i wino, ale relacje względne jednostkowych nakładów dla tych krajach są różne:
 - w przypadku sukna: $15 : 5$ (Anglia produkuje sukno 3 razy taniej niż Portugalia)
 - w przypadku wina: $3 : 2$ (Anglia produkuje wino 1,5 razy taniej niż Portugalia)

Oznacza to, że różnią się także koszty alternatywne obu dóbr w tych krajach.

Koszt alternatywny dobra a - koszt utraconych możliwości, oznacza ilość innego dobra (innych dóbr), z którego trzeba zrezygnować, aby wyprodukować dodatkową jednostkę dobra a

W Anglii: koszt alternatywny jednostki sukna = $5:2 = 2,5$ jednostki wina

W Portugalii: koszt alternatywny jednostki sukna = $15:3 = 5$ jednostek wina

Produkcja i koszty przed rozpoczęciem wymiany handlowej

Kraj	Łączne nakłady na produkcję		Nakłady jednostkowe na produkcję		Wielkość wytwarzanej produkcji	
	sukno	wino	sukno	wino	sukno	wino
Anglia	600	300	5	2	120	150
Portugalia	600	300	15	3	40	100
Razem	1200	600	-	-	160	250

Zgodnie z zasadą przewagi komparatywnej, kraje wytwarzają i eksportują te dobra, których względne jednostkowe koszty produkcji są niższe niż w innych krajach.

Ponieważ Anglia produkuje sukno względnie taniej niż wino, powinna specjalizować się w produkcji sukna i ten towar eksportować. Analogicznie, Portugalia powinna specjalizować się w produkcji wina.

Produkcja i koszty po rozpoczęciu wymiany handlowej

Kraj	Łączne nakłady na produkcję		Nakłady jednostkowe na produkcję		Wielkość wytwarzanej produkcji	
	sukno	wino	sukno	wino	sukno	wino
Anglia	900	-	5	-	180	-
Portugalia	-	900	-	3	-	300
Razem	900	900	-	-	180	300

Łączne korzyści z nawiązania wymiany handlowej znajdują swój wymiar we wzroście produkcji wytwarzanej przez oba kraje (dotyczy to zarówno sukna jak i wina).

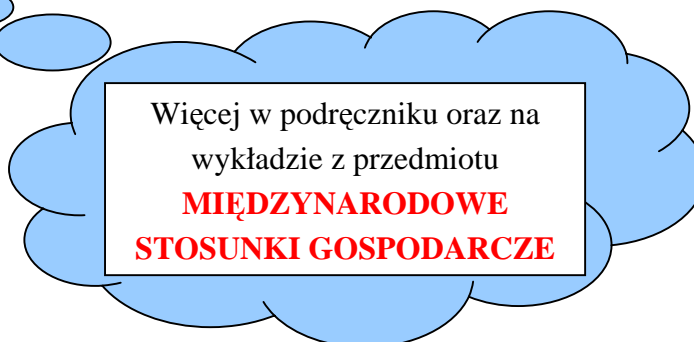
Podział korzyści między oba kraje zależy od relacji wymiennej, po jakiej dokonana zostanie transakcja handlowa między krajami.

Terms of trade = $\frac{PI_{ex}}{PI_{im}} \cdot 100\%$ charakteryzuje stosunek przeciętnego wskaźnika cen

uzyskiwanych przy eksporcie towarów do przeciętnego wskaźnika cen płaconych za towary importowane wyrażony w procentach.

2. KORZYŚCI Z HANDLU ZAGRANICZNEGO

Handel zagraniczny umożliwia przepływ towarów, kapitału, pracy i technologii, jest więc czynnikiem przyspieszającym wzrost gospodarczy, katalizatorem postępu technicznego i rozwoju ekonomicznego..

3. BILANS HANDLU ZAGRANICZNEGO I BILANS PŁATNICZY

Bilans płatniczy obejmuje zarówno obroty bieżące jak i kapitałowe:

Obroty bieżące	<i>A</i>	Bilans handlu zagranicznego (<i>Ex – Im</i>)
	<i>B</i>	Bilans usług
	<i>C</i>	Bilans obrotów bieżących $C = A + B$
Obroty kapitałowe	<i>D</i>	Inwestycje netto
	<i>E</i>	Kredyt netto
	<i>F</i>	Transakcje finansowe netto
	<i>G</i>	Bilans obrotów kapitałowych i finansowych $G = D + E + F$
Rozbieżności - saldo błędów i opuszczeń	<i>H</i>	Saldo błędów i opuszczeń
Bilans płatniczy	<i>P</i>	Bilans płatniczy $P = C + G + H$
Operacje wyrównawcze	<i>W</i>	Zmiany netto wartości rezerw dewizowych $W = - P$

Saldo handlu zagranicznego: $SHZ = Ex - Im$ (nadwyżka eksportu nad importem)

4. KURS WALUTOWY

Definicja kursu walutowego:

kurs walutowy - wartość wymienna waluty jednego kraju wyrażona w walucie innego kraju, **oznacza cenę obcej waluty wyrażoną w walucie krajowej**

Np. kurs dolara w stosunku do złotego oznacza cenę dolara wyrażoną w polskiej walucie

Kurs walutowy jako instrument równoważenia bilansu handlu zagranicznego

W sytuacji, **gdy występuje deficyt w handlu zagranicznym** (SHZ jest ujemne, import przewyższa eksport) należy doprowadzić do **deprecjacji (dewaluacji)** waluty krajowej (do wzrostu kursu walutowego).

Wystąpią następujące **skutki wzrostu kursu walutowego**:

- **wzrost eksportu**
- **spadek importu**
- **skutki inflacyjne** (w krótkim okresie może wystąpić inflacja kosztowa wywołana wzrostem cen towarów importowanych)

Deficyt handlu zagranicznego maleje – doprowadzając do sytuacji zrównoważonego bilansu wymiany z zagranicą ($SHZ = 0$).

W sytuacji, **gdy występuje nadwyżka w handlu zagranicznym** ($SHZ > 0$, eksport jest większy do importu) należy doprowadzić do **aprecjacji (rewaluacji)** waluty krajowej (do obniżenia kursu walutowego).

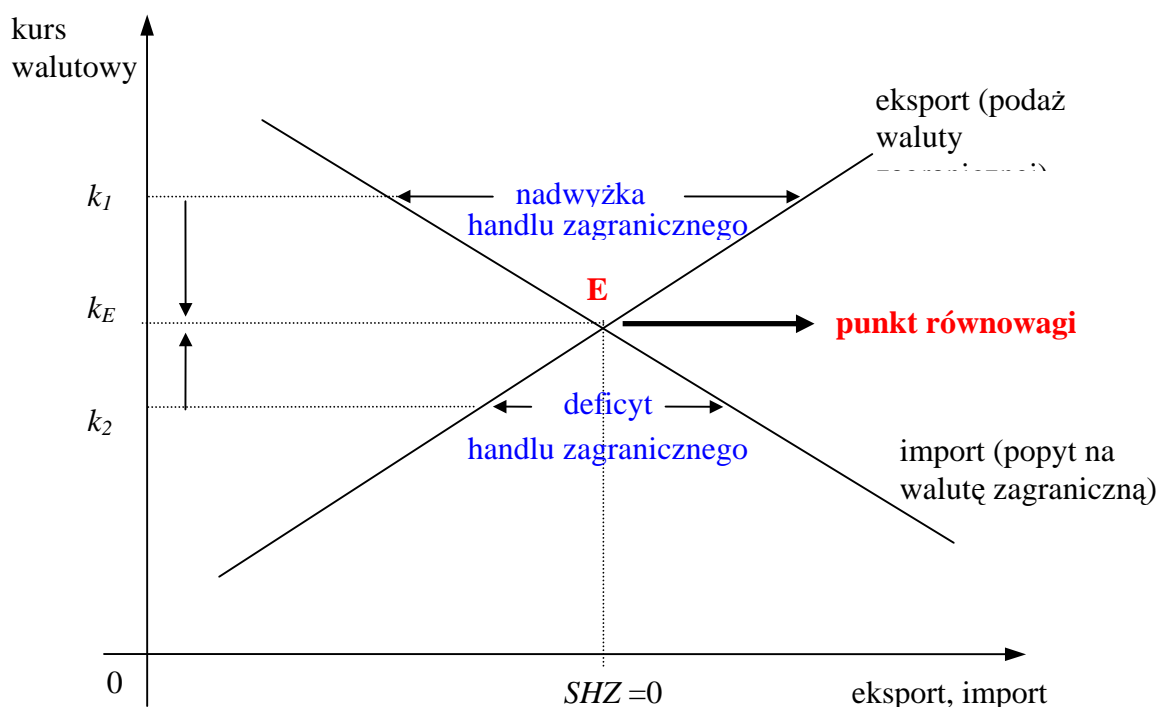
Wystąpią następujące **skutki obniżki kursu walutowego**:

- **spadek eksportu**
- **wzrost importu**

Nadwyżka w handlu zagranicznym maleje – doprowadzając do zrównania eksportu z importem.

5. PRZYWRACANIE RÓWNOWAGI ZEWNĘTRZNEJ W KRÓTKIM OKRESIE

Równowaga między eksportem a importem

Zmiany kursu walutowego dostosowujące się do sytuacji na rynku zagranicznym umożliwiają przywracanie równowagi między eksportem a importem w handlu zagranicznym.

Działa tu **prawo popytu** – w wyniku rosnącego kursu walutowego maleje popyt na walutę obcą. Spada import, bo produkty importowane stają się relatywnie droższe w porównaniu z krajowymi, mniej też potrzeba dewiz, aby zapłacić za zakupione za granicą towary i usługi). Jeśli kurs walutowy spada import rośnie i zwiększa się zapotrzebowanie na walutę zagraniczną.

I **prawo podaży** – na skutek rosnącego kursu walutowego zwiększa się eksport. Eksportowane towary stają się dla odbiorców zagranicznych tańsze (eksporterzy mogą w tej sytuacji obniżać ceny wyrażone w walucie obcej), rośnie więc popyt zagraniczny na produkty wytwarzane w danym kraju. Poprawia się również opłacalność produkcji na eksport. Rośnie eksport i zwiększa się strumień dewiz płynących z zagranicy do kraju, **powiększa się** więc **podaż waluty zagranicznej**.

6. ZMIANY KURSU WALUTOWEGO A INFLACJA

Zmiany kursu walutowego są związane nie tylko z kształtowaniem się eksportu i importu, ale również z procesami inflacyjnymi w gospodarce.

Kurs walutowy rośnie, gdy inflacja w danym kraju jest wyższa niż za granicą.

Założmy, że:

Kraj A, waluta a – wyższa inflacja

Kraj B, waluta b – niższa inflacja

Siła nabywcza waluty kraju A obniża się w stosunku do waluty kraju B, a to prowadzi do deprecjacji waluty a i aprecjacji waluty b . Adekwatnie do tej sytuacji powinien się zmieniać kurs walutowy. Z punktu widzenia kraju z wyższą inflacją (kraju A) realna wartość kursu walutowego (cena waluty b wyrażona w walucie a) wzrasta.

Realny kurs walutowy:

$$k_r = \frac{PI_h}{PI_f} \cdot k_n ,$$

gdzie: k_r , k_n - oznaczają kurs realny i kurs nominalny, $\frac{PI_h}{PI_f}$ - oznacza stosunek wskaźnika wzrostu cen krajowych do wskaźnika wzrostu cen za granicą.

7. OD CZEGO ZALEŻY OPLACALNOŚĆ LOKAT ZAGRANICZNYCH?

Analiza kosztów alternatywnych – porównanie stopy zwrotu od lokaty w walucie obcej ze stopą zwrotu od lokaty w walucie zagranicznej

Stopa zwrotu od lokaty w walucie obcej:

$$s_f = r_f + d_w \qquad s_f = r_f - a_w$$

gdzie: r_f - oznacza aktualną stopę procentową za granicą, d_w - oznacza stopę deprecjacji waluty krajowej, a_w - oznacza stopę aprecjacji waluty krajowej.

Stopa zwrotu od lokaty w walucie obcej jest wyższa, gdy występuje deprecjacja waluty krajowej, niższa zaś, gdy następuje aprecjacja.

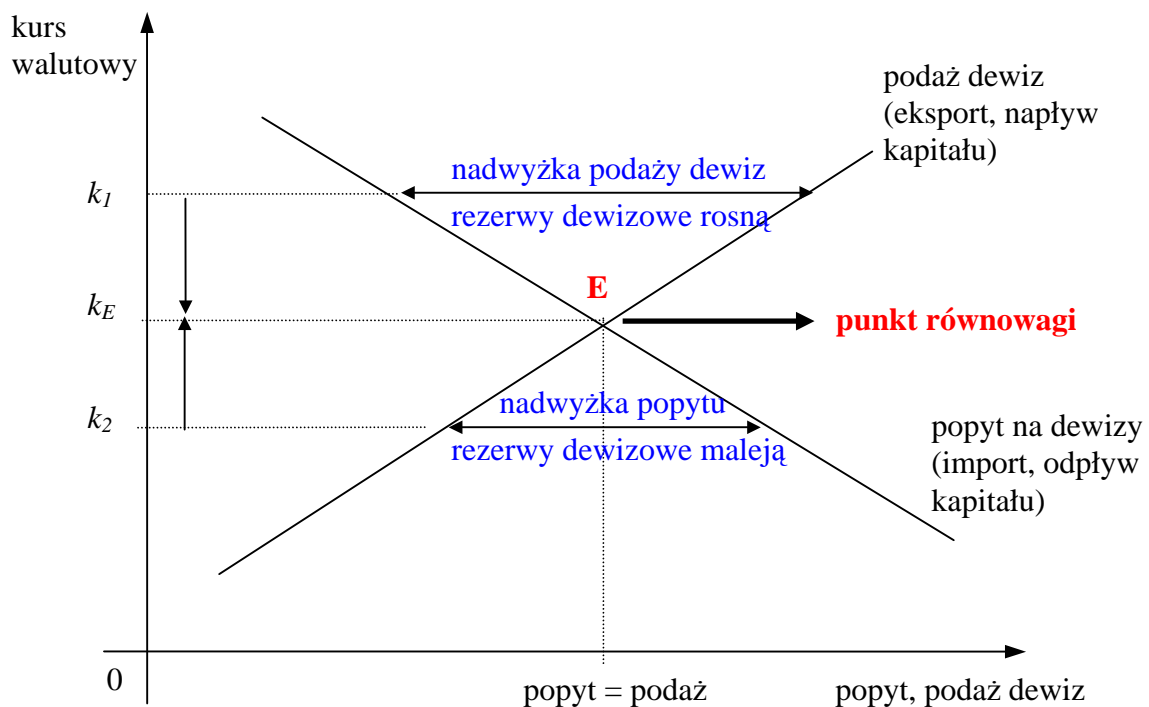
Przykład obliczeniowy – na wykładzie lub ćwiczeniach

Czynniki determinujące wielkość przepływów kapitałowych (napływ i odpływ kapitału):

- **różnice stóp procentowych**
- **zmiany kursów walutowych**

8. PRZYWRACANIE RÓWNOWAGI ZEWNĘTRZNEJ W DŁUGIM OKRESIE

Równowaga zewnętrzna

Polityka wysokich stóp procentowych doprowadza do **przeszacowania waluty krajowej**:

Stopa procentowa rośnie → następuje **napływ kapitału** (bo wzrost opłacalności lokat w walucie krajowej) → kurs walutowy spada (**aprecjacja waluty krajowej**) → **eksport maleje**, **import rośnie**, **SHZ maleje**, pojawia się lub pogłębia deficyt w handlu zagranicznym → ponieważ tani import wypiera krajową produkcję, a popyt na towary eksportowane maleje, spada produkcja krajowa i zatrudnienie, rośnie bezrobocie (efekty mnożnikowe - **recesja**)

Polityka niskich stóp procentowych prowadzi do **niedoszacowania waluty krajowej**:

Stopa procentowa obniża się → następuje **odpływ kapitału** (bo zmniejsza się opłacalność lokat w walucie krajowej) → kurs walutowy rośnie (**deprecjacja waluty krajowej**) → **eksport rośnie, import maleje**, *SHZ* rośnie, pojawia się lub pogłębia nadwyżka w handlu zagranicznym → ponieważ tania produkcja krajowa wypiera drogi import, a popyt na towary eksportowane zwiększa się, **rośnie produkcja i zatrudnienie**, spada bezrobocie (efekty mnożnikowe – **ożywienie gospodarcze**)